

ВІДГУК

офіційного опонента кандидата педагогічних наук

Гуменної Іванни Романівни

на дисертаційну роботу та автореферат

Свиридюка Володимира Васильовича

**«Формування інформаційно-комунікативної компетентності майбутніх
магістрів медсестринства на засадах технологічного підходу»,**

подану на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук

за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

У зв'язку із глобальною інформатизацією суспільства виникає необхідність використовувати інформаційні технології для підвищення ефективності праці. Так, актуальною проблемою в процесі професійної підготовки майбутніх магістрів медсестринства постає необхідність формування інформаційно-комунікативної компетентності, що забезпечує ефективне спілкування особистості із використанням новітніх інформаційно-комунікативних технологій. Щоб покращити якість надання медичної допомоги необхідно комплексно застосовувати сучасні комп'ютерні технології, професійні знання та вміння, комунікативні навички.

Особливої значущості набуває вміння використовувати майбутніми магістрами медсестринства сучасні програми загального та спеціального призначення у галузі охорони здоров'я; професійне володіння інструментами інформаційного пошуку; наявність мотивації, потреби та інтересу до отримання знань, які становлять інформативну основу пошукової пізнавальної діяльності з використанням засобів віртуальної комунікації у сфері медицини.

Відтак, виникає потреба у підготовці майбутніх магістрів медсестринства до швидкого сприйняття та аналізу великого обсягу інформації та її інтерпретації, вмінні застосовувати сучасні технологічні засоби у фаховій справі, що актуалізує проведення дисертаційного дослідження **Свиридюка В. В.** на тему **«Формування інформаційно-комунікативної компетентності**

майбутніх магістрів медсестринства на засадах технологічного підходу».

Відзначимо, що актуальність дослідження Свиридюка Володимира Васильовича вочевидь підсилюється низкою суперечностей, які виникають між: необхідністю реформування галузі охорони здоров'я і змістом професійної підготовки магістрів медсестринства в закладах вищої медичної освіти; між сучасними вимогами інформаційно-технологічного суспільства та недостатньою підготовленістю магістрів медсестринства до професійної діяльності в сучасних умовах; між наявними інноваційними наукометричними технологіями і недостатнім рівнем їх упровадження в освітній процес закладів вищої медичної освіти.

У дисертації обґрунтовано, що розв'язання зазначених суперечностей передбачає дієве вдосконалення процесу формування інформаційно-комунікативної компетентності майбутніх магістрів медсестринства на засадах технологічного підходу, що не знайшло достатнього осмислення й узагальнення в сучасній педагогіці.

Актуальність дослідження Свиридюка Володимира Васильовича підкреслюється тим, що його дисертацію виконано в межах теми комплексної науково-дослідної теми кафедри педагогіки Житомирського державного університету імені Івана Франка «Професійна підготовка майбутніх фахівців в умовах ступеневої освіти» (державний реєстраційний номер 0110U02274). Тему дисертації затверджено вченою радою Житомирського державного університету імені Івана Франка (протокол № 4 від 25.11. 2011 р. зі змінами від 29.01. 2018 р. – протокол № 9) і узгоджено у Міжвідомчій раді з координації наукових досліджень з педагогічних і психологічних наук в Україні (протокол № 1 від 31.01. 2012 р. зі змінами від 30.01. 2018 р. – протокол № 1).

Аналіз основного змісту дисертації дає підстави стверджувати: дисертантом правильно обрані об'єкт, предмет, мета дослідження, що дозволило грамотно і чітко визначити глобальні завдання, виконати їх у повному обсязі, про що свідчать отримані результати, сформульовані

висновки і рекомендації, які поетапно висвітлювались у 24 одноосібних наукових публікаціях, з яких 10 відображають основні наукові результати дисертації (зокрема, 1 публікація в закордонному науковому виданні, 1 – розділом в англomовній монографії, 1 – в електронному науковому виданні), 14 – апробаційного характеру. У роботі відображено результати детального опрацювання наукових літературних джерел (305 найменувань, із них 112 – іноземними мовами).

Опоноване дисертаційне дослідження відзначається науковою новизною і практичним значенням, що відзначено в тексті роботи та авторефераті. Дисертаційна робота Свиридюка В.В. докладно й доказово розкриває вихідні науково-теоретичні положення, що визначають позицію автора.

У **першому** розділі дисертації особливо цінним, на нашу думку, є те, що дослідник у параграфі 1.1, аналізуючи теоретичні формування інформаційно-комунікативної компетентності майбутніх магістрів медсестринства на засадах технологічного підходу, шляхом глибинного теоретичного аналізу наукової філософської, психологічної та педагогічної літератури розкриває ступінь розробленості анонсованої проблеми. Автором враховано соціальне замовлення на підготовку магістрів медсестринства в Україні, рекомендації експертів Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ), розроблені в 2016 році стандарти вищої освіти в галузі 22 «Охорона здоров'я» освітньої кваліфікації «Магістр медсестринства».

Відзначимо як позитив, що дисертант бере за основу Закон України «Про вищу освіту» з метою вирішення проблеми формування інформаційно-комунікативної компетентності майбутніх магістрів медсестринства. Об'єм опрацьованого матеріалу свідчить про ґрунтовне дослідження автором означеної проблеми.

Враховуючи архітектуру сучасної науки, Володимир Васильович акцентував увагу на термінологічному аналізі базових понять досліджуваної проблеми (параграф 1.2). Автором структуровано результати контент-аналізу поняття «компетентність» (таблиця 1.3) та «компетенція» (таблиця 1.4), де

відзначено частотний розподіл тлумачень, відповідно 110 і 60, а також встановлення смислової різниці в означених поняттях (таблиця 1.5), що свідчить про всебічне вивчення дисертантом означеної категорії. Дисертантом запропоновано власне визначення компетентності (с. 47), що підкреслює його наукову зрілість, вміння узагальнювати і концентрувати багатозначність наукових поглядів на досліджувану проблему. Результати наукових розвідок у цьому напрямі знайшли відображення й у публікаціях автора.

Не викликає сумнівів, що вагомим науковим внеском дисертанта є комплексний підхід до вивчення генези та інтерпретації понять «комунікативна компетентність» та «інформаційна компетентність» і введення в науковий обіг поняття «інформаційно-комунікативна компетентність магістрів медсестринства», яке є базовим у дисертаційному дослідженні Свиридюка В. В. Шляхом глибинного аналізу освітніх стандартів і навчальних програм автором чітко окреслено сучасні вимоги щодо формування цього феномену в майбутніх магістрів медсестринства (с. 65-68).

Позитивним вважаємо і той факт, що автор зосереджував увагу на обґрунтуванні наукових підходів до формування інформаційно-комунікативної компетентності майбутніх магістрів медсестринства: системного, діяльнісного, суб'єктного, компетентнісного, синергетичного, технологічного, наукометричного та інтегративного (параграф. 1.3). Заслуговує на схвалення авторське бачення значущості визначених підходів, оскільки, на думку Свиридюка В. В., найбільш ефективним для досягнення мети є наукометричний та технологічний підходи. Автором узагальнено наукове тлумачення поняття «технологія», уточнено сутність технологізації освіти та визначено критерії технологічності (с. 89-94). Обґрунтування власної дослідницької позиції свідчить про наукову зрілість здобувача.

У другому розділі дисертації вагомим науковим внеском Свиридюка В. В. є характеристика технологічного підходу як провідного в моделюванні досліджуваного процесу. Продовжуючи узагальнення сутності технологічності, розпочате в розділі 1, дослідник наголошує на принципах

технологічного підходу до розробки авторської моделі формування інформаційно-комунікативної компетентності майбутніх магістрів медсестринства на засадах технологічного підходу.

Відзначимо як позитив той факт, що здобувач враховував розмаїття моделей, які використовуються в педагогічній науці і практиці (с. 111), низку функцій моделювання (с. 112), щоб забезпечити взаємозв'язок всіх структурних складників у схематичному зображенні моделі (рис. 2.1). Таким чином, концентрація результатів наукових пошуків дисертанта знайшла відображення у розробленій моделі досліджуваного процесу, що вважаємо науковим досягненням дослідника.

Відзначимо як вдалий авторський прийом розкриття в параграфі 2.2 сутності кожного компонента моделі: мотиваційно-цільового (рис. 2.2 на с.115), пізнавального (рис. 2.3 на с. 119), операційно-діяльнісного (рис. 2.8 на с. 139), контрольно-результативного (рис. 2.10 на с. 149). Це дало змогу дисертанту конкретизувати сукупність важливих аспектів формування інформаційно-комунікативної компетентності майбутніх магістрів медсестринства на засадах технологічного підходу, які в силу технічних моментів не знайшли відображення в загальній схемі розробленої моделі.

Оскільки встановлення результативності наукового дослідження передбачає чітке структурування критеріїв, показників і рівнів сформованості інформаційно-комунікативної компетентності майбутніх магістрів медсестринства, відтак дисертант присвятив цьому аспекту дослідження цілий параграф 2.3. Вдалим авторським підходом стало схематичне зображення взаємозв'язку компонентів, критеріїв і показників інформаційно-комунікативної компетентності майбутніх магістрів медсестринства (рис. 2.11. на с. 151) та характеристика кожного рівня сформованості досліджуваного феномену (рис. 2.12 на с. 154).

Позитивним аспектом розробленої автором моделі є те, що вона враховує соціальне замовлення на магістрів медсестринства зі сформованою інформаційно-комунікативною компетентністю, форми, методи і засоби

навчання майбутніх фахівців та очікуваний результат, які взаємопов'язані між собою.

У **третьому** розділі проведено покроковий аналіз експериментальної перевірки ефективності впровадження авторської моделі формування інформаційно-комунікативної компетентності майбутніх магістрів медсестринства на засадах технологічного підходу.

Слід відзначити як позитив чітко розроблену програму експерименту, організовані та сумлінно проведені констатувальний та формувальний етапи експериментального дослідження шляхом використання дослідницького алгоритму (с. 160). Особливу наукову цінність мають авторські варіанти діагностичного інструментарію, який дисертант використовував у дослідженні, що відображено в розділі 3. Вважаємо, що комплекс спеціальних, адаптованих для навчання майбутніх магістрів медсестринства завдань та опитувальників можна розглядати як вагомий творчий доробок Свиридюка В. В., що буде активно використовуватися викладачами.

Заслуговує на схвалення той факт, що для проведення дослідження дисертантом анкетовано 287 студентів магістратури з трьох закладів вищої медичної освіти. З метою доведення однорідності сформованих контрольних та експериментальних груп дослідник використав порівняльний аналіз оцінок на вступних іспитах. Правильність відбору студентів для означених категорій груп доведено методами математичної статистики за допомогою тесту Колмогорова-Смірнова-Шاپіро-Уїлка та критерію кутового перетворення Фішера.

Особливе практичне значення дисертації надає розкриття автором технології впровадження моделі формування інформаційно-комунікативної компетентності майбутніх магістрів медсестринства на засадах технологічного підходу (параграф 3.2). Відзначимо як позитив поетапність реалізації розробленої моделі (табл. 3.5). Автором чітко визначено мету кожного етапу (мотиваційно-діагностичного, пізнавально-корегуючого, контрольно-результативного) та засоби їх реалізації. У тексті дисертації охарактеризовано

специфіку використання спеціальних форм і методів навчання в контексті дослідження (метод проектів, інтегровані практичні заняття, ділові ігри, професійно-зорієнтовані завдання, інтерактивний тренінг та ін.), які можуть застосовуватись у підготовці майбутніх магістрів медсестринства.

Вагомим науковим здобутком автора є розроблений спецкурс «Формування інформаційно-комунікативної компетентності майбутніх магістрів медсестринства на засадах технологічного підходу» програма якого представлена в додатку Є. Заслуговує на схвалення той факт, що з метою узагальнення результатів наукових розвідок, проведеного педагогічного дослідження, аналізу науково-педагогічної літератури, статей у педагогічній пресі, виступів на педагогічних конференціях та семінарах, бесід з науковцями автором розроблено методичні рекомендації для викладачів, які видано окремою книгою як посібник для кращого засвоєння спецкурсу «Формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх магістрів медсестринства на засадах технологічного підходу». Посібник містить зміст, засоби, методи і форми організації навчального процесу. Це видання Свиридюка В.В. розглядаємо як неоціненний практичний внесок у теорію і практику медичної освіти та вдосконалення професійної підготовки майбутніх магістрів медсестринства. Разом з тим, вважаємо, що автору доцільно було б зупинитися на аналізі особистісного ставлення викладачів до використання анонсованого посібника в навчанні студентів.

Заслуговує на схвалення той факт, що на основі проведеного педагогічного дослідження автором здійснено всебічний аналіз отриманих результатів (параграф 3.3). Статистичну обробку результатів дослідження за кожним із восьми критеріїв відображено в додатку Ж. Таким чином методами математичної статистики автором доведено, що результати дисертаційного дослідження є вірогідними та підтверджують достовірність проведеного експерименту.

Відзначимо проведення ґрунтовного теоретичного аналізу наукової літератури, результати якого відображено автором у додатку Б, де зібрано

визначення поняття «компетентність» і «компетенція» у розумінні різних науковців. Кропітка робота дисертанта знайшла своє відображення на 17 сторінках. На нашу думку, це найбільш повне зібрання тлумачень компетентності та компетенції.

У загальному відзначимо високий науковий і методичний рівень дисертаційного дослідження Свиридюка Володимира Васильовича. Дисертація відзначається науковою новизною і практичною значущістю отриманих результатів, серед яких уперше в педагогічній теорії:

– *уперше* розроблено структуру досліджуваної компетентності, обґрунтовано авторську модель формування інформаційно-комунікативної компетентності магістрів медсестринства на засадах технологічного підходу, визначено її структурні компоненти (мотиваційно-цільовий, пізнавальний, операційно-діяльнісний та контрольно-результативний); виокремлено критерії (ціннісно-спонукальний, інформаційно-пізнавальний, діяльнісно-практичний, креативно-особистісний, оцінно-рефлексивний, результативно-продуктивний та наукометричний), охарактеризовано показники та виділено рівні сформованості досліджуваної компетентності (низький, середній, достатній, високий); визначено потенціал технологічного підходу у процесі формування інформаційно-комунікативної компетентності магістрів медсестринства; окреслено значущість коефіцієнтів визначення новизни та якості публікацій об'єктів інтелектуальної власності; запропоновано відповідні коефіцієнти для їх оцінювання;

– *удосконалено* методику визначення ймовірності прогнозування за допомогою обчислення індексу Херста і розмірності Хаусдорфа-Безіковича;

– *подальшого розвитку* набули зміст, форма та методи формування у магістрів медсестринства інформаційно-комунікативної компетентності на засадах технологічного підходу.

Практичне значення одержаних результатів полягає: в упровадженні технології реалізації авторської моделі формування інформаційно-комунікативної компетентності майбутніх магістрів медсестринства на засадах

технологічного підходу; розробці і впровадженні спецкурсу і методичних рекомендацій «Формування інформаційно-комунікативної компетентності майбутніх магістрів медсестринства на засадах технологічного підходу». Матеріали дослідження можуть бути використані студентами, магістрантами, аспірантами, педагогічними і науково-педагогічними працівниками закладів вищої медичної освіти у процесі професійної підготовки, а також у системі післядипломної медичної освіти.

Заслугує позитивної оцінки логічність викладу змісту дисертаційного дослідження Свиридюка Володимира Васильовича, його завершеність у цілому, ідентичність змісту автореферату й основних положень дисертації.

Результати проведеного дослідження дають підставу вважати, що визначені завдання реалізовано, мета досягнута, сукупність отриманих наукових положень має важливе значення для професійної педагогіки.

Однак, проведене дослідження, природно, не позбавлене деяких недоліків. Тому, відзначаючи високий науковий рівень дисертаційного дослідження, хочемо подати зауваження, побажання, які виникли в процесі опрацювання матеріалу кандидатської дисертації Свиридюка Володимира Васильовича:

1. У тексті дисертації (наприклад, на с. 31-33; 44; 46-47) автор вказує лише прізвища науковців, які досліджували певні аспекти окресленої проблеми. На нашу думку, доречно робити теоретичний аналіз наукових поглядів дослідників, зазначати внесок кожного автора і напрями досліджень цих науковців. Проте автор часто дослівно цитує вислови одного науковця і наведені цитати займають більше однієї сторінки (с. 34-35 – цитування І. Махновської).

2. Зміст кожного параграфа доцільно подавати приблизно в однаковому об'ємі. Проте в роботі п. 1.1 займає 10 сторінок, а якщо забрати 4 сторінки, що припадають на зноски для літературних джерел, то п.1.1 займає лише 6 сторінок, що недостатньо для аналізу ступеня розробленості проблеми підготовки магістрів медсестринства, що анонсовано в назві цього параграфа.

3. Вважаємо, що давати список джерел, на які посилається автор, на кожній сторінці недоцільно. По-перше, це займає значний об'єм у тексті роботи, інколи – майже цілу сторінку (с. 47; 49). По-друге, такий підхід до оформлення тексту дисертації призводить до повторень однакових джерел впродовж кількох сторінок. По-третє, якщо дотримуватися такого підходу, то посилання в таблиці 1.3 (с. 44) не подано у зносках. Окрім цього вважаємо недоречним робити посилання на Вікіпедію.

4. Схематичне зображення моделі формування інформаційно-комунікативної компетентності майбутніх магістрів медсестринства на засадах технологічного підходу (с. 113) мало б більш цілісний характер, якби автор поєднав компоненти цієї моделі з їх змістовим наповненням, спрямуванням. Крім цього, циклічний характер моделі підкреслено стрілками, які спрямовують дослідника від отриманого результату знову до мети. Доречно було вказати, що не від загального результату необхідно повертатися до мети, а від низького рівня сформованості інформаційно-комунікативної компетентності майбутніх магістрів медсестринства. Однак у представленому варіанті моделі студенти, які здобули високий достатній і середній рівні знову повинні охоплюватися процесом формування інформаційно-комунікативної компетентності.

5. Дискусійним вважаємо такий аспект: у схематичному зображенні авторської моделі дослідник не дає чіткого розмежування між формами, методами і засобами. Так, у моделі до засобів віднесено такий метод навчання, як вебінари; до форм – методи «круглий стіл», технології тренінгу, ділових ігор та ін. На с. 139 (рис. 2.8) засобами визначено «вимоги редколегій», участь студентів у певній діяльності, «моніторинг рейтингу науковця» та ін. До інноваційних засобів автор відносить «опанування основними аспектами наукометричного підходу» (с. 140).

Проте, на підставі ґрунтовного аналізу опонованої дисертаційної роботи зазначаємо, що висловлені зауваження і побажання суттєво не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційного дослідження. У цілому,

дисертаційна робота Свиридюка Володимира Васильовича безсумнівно є самостійною і цілком завершеною працею; відзначається безперечною актуальністю, науковою новизною, теоретичною і практичною значущістю; містить значні наукові доробки, нові, раніше незахищені наукові положення й обґрунтовані висновки, що в повній мірі висвітлено в наукових фахових виданнях. Результати дослідження є раціональними для розв'язання проблеми формування інформаційно-комунікативної компетентності майбутніх магістрів медсестринства на засадах технологічного підходу. Зміст автореферату відображає основні положення дисертації, що підкреслює їх ідентичність.

За науковим рівнем дисертаційне дослідження на тему **«Формування інформаційно-комунікативної компетентності майбутніх магістрів медсестринства на засадах технологічного підходу»** відповідає «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вчених звань» щодо кандидатських дисертацій, а її автор – Свиридюк Володимир Васильович заслуговує присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти.

Офіційний опонент:

кандидат педагогічних наук,

викладач кафедри іноземних мов

ДВНЗ «Тернопільський державний медичний

університет імені І. Я. Горбачевського МОЗ України»

І. Р. Гуменна

завірю

Директор з кадрових питань
Тернопільського медуніверситету